

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ФІНАНСІВ**

Кафедра податків і фіскальної політики

КУРСОВА РОБОТА

на тему:

«Антидемпінгове регулювання зовнішньої торгівлі»

Виконала: студентка групи ФМО-43

Колеснік Марія Олегівна

Науковий керівник:

Ведашенко Наталія Мефодіївна

ТЕРНОПІЛЬ-2016

ЗМІСТ

Вступ.....	3
1. Сутність та поняття антидемпінгового регулювання.....	5
2. Аналіз здійснення антидемпінгового регулювання у сучасних ринкових умовах.....	14
3. Шляхи підвищення ефективності антидемпінгового регулювання зовнішньої торгівлі в Україні.....	24
Висновки.....	33
Список використаних джерел.....	36

ВСТУП

Докорінні зрушення у світовій економіці в умовах глобалізації, розвитку продуктивних сил, централізації та концентрації виробництва й капіталу вплинули на всі форми й методи конкурентної боротьби, включаючи цінову конкуренцію. Впродовж останніх 10-15 років експорт за демпінговими цінами став одним з найпоширеніших засобів опанування ринків, витіснення конкурентів, а також способів підтримання розширеного відтворення в умовах економічних криз.

Наслідки введення антидемпінгових мит для економіки країни, яка імпортує, навряд чи можна тлумачити однозначно. З одного боку, національні галузі промисловості, що виробляють конкурентні товари, отримують можливість функціонувати в ринкових умовах, не піддаючись руйнівному впливу від реалізації імпортової продукції за штучно низькими цінами, що сприяє відновленню рентабельності виробництва, створенню нових робочих місць, зниженню соціальної напруженості. З іншого боку, введення антидемпінгових мит тягне за собою подорожчання відповідних категорій імпортованих товарів. Зокрема, якщо за демпінговими цінами поставляються товари виробничого призначення (напівфабрикати, комплектуючі вироби), то введення антидемпінгових мит збільшує витрати виробництва у відповідних галузях національної промисловості й негативно позначається на конкурентоспроможності їхньої продукції.

Логіка конкурентної боротьби спонукає державу до активної допомоги компаніям не лише щодо опанування нових ринків, але й шляхом цілеспрямованого встановлення протекціоністських перепон для певних іноземних компаній. Відтак дослідження проблем демпінгу у світовій торгівлі, аналіз застосування антидемпінгового законодавства Україною та її торговельними партнерами, а також розроблення відповідних рекомендацій щодо захисту зовнішньоекономічних інтересів України на сучасному етапі мають не лише наукове, але й практичне значення. Аналізуючи проблеми демпінгу як досить розповсюдженого в торговельних відносинах явища, можна дійти висновку, що демпінг за своїм характером, формами прояву та причинами виникнення є не простим явищем, як це може здаватися лише на основі формального визначення цього поняття.

Питанням антидемпінгового регулювання у світових торговельних відносинах присвячено чимало наукових праць і монографій, серед яких слід насамперед назвати праці С.Г. Осики, В.Т. Пятницького, Л.В. Сабельникова, П.І. Хвойника, Ю.В. Шишкова, О.І. Шниркова.

Серед зарубіжних авторів, що досліджують зазначену проблематику, слід відзначити А.С. Богданова, Д.Ганінга, Д.Гартена, І.Н.Герчікову, І.В.Гладкіх О.В. Данильцева, Р.Дейла, І.І.Дюмулена, І.Д. Іванова, П.Колієра, А.С.Кондакова, В.В.Коновалова, В.Г.Кур'єрова, М.М.Лівенцева, П.Ллойда, Е.Є.Обмінського, О.В.Онищука, І.М.Осадчої, К.Стігмана, Д.Франкліна, Б.Хокмена.

Метою дослідження є дослідження ефективних механізмів антидемпінгового регулювання для застосування в системі зовнішньоекономічних зв'язків України.

Для досягнення визначеної мети передбачено постановку визначення та вирішення таких завдань дослідження:

- дослідити наслідки застосування демпінгу для економічного розвитку країн та для процесу розвитку зовнішньої торгівлі;
- запропонувати методологічні підходи до розрахунку втрат від застосування демпінгу на національному ринку та антидемпінгових санкцій на зовнішньому ринку;
- проаналізувати практику антидемпінгового регулювання в Україні.

Об'єктом дослідження є демпінг та антидемпінгове регулювання в зовнішній торгівлі країн.

Предметом дослідження є підвищення ефективності антидемпінгового регулювання в системі зовнішньоекономічних зв'язків України.

1. Сутність та поняття антидемпінгового регулювання.

У конкурентній боротьбі на світовому ринку замість торгових обмежень усе ширше використовуються засоби просування товару на закордонні ринки. Одним із таких засобів є демпінг — найяскравіший прояв цінової конкуренції. Активно і в масовому порядку демпінгова практика стала використовуватися вже у 20—30-ті роки, тобто у період найбільш серйозної

економічної кризи, загострення на світовому ринку конкурентної боротьби та проблеми збуту.

Походження терміну “демпінг” часто приписують Вінерові (1926), який припустив, що при максимізації прибутку ціни на внутрішньому ринку повинні бути вищі, ніж на експортних, по тій простій причині, що внутрішній ринок, як правило, надає більш комфортні умови національним виробникам.

Демпінг — метод фінансової нетарифної торгової політики, що полягає в просуванні товару на зовнішній ринок за рахунок зниження експортних цін нижче нормального рівня цін, що існує в цих країнах.

Економічний зміст демпінгу полягає у тому, що він являє собою обов'язково не просте зниження цін, а саме цінову дискримінацію, коли ціни занижуються на одному ринку, у той час як той самий товар продається на інших ринках за більш високими цінами.

Завдяки тому, що яка-небудь фірма стає монополістом на окремих ринках (частіше за все це внутрішній ринок країн базування компанії або ринок країни, де розміщені виробничі потужності), вона отримує можливість продавати свою продукцію на цьому ринку за завищеними (монополюючими) цінами. Можливість отримувати додатковий прибуток за рахунок одного ринку дозволяє проводити політику штучно занижених цін на інших ринках з метою витіснення з них конкурентів.

Формальною економічною передумовою для реалізації практики демпінгу є відмінність в еластичності попиту за ціною на товар на внутрішньому та закордонному ринках (або на ринках різних країн). Якщо на внутрішньому ринку еластичність попиту за ціною менша, ніж на закордонному, то це означає, що споживачі всередині країни скорочують чи збільшують попит на товар у випадку зростання або зниження ціни у відносно меншому ступені, ніж споживачі за кордоном. Тому підвищення ціни на внутрішньому ринку та її зниження на закордонному призведе до того, що розширення збуту за кордоном буде більше, ніж його скорочення всередині країни.

Низька еластичність попиту на товар даної фірми на внутрішньому ринку може бути забезпечена лише у випадку відсутності гострої конкуренції. Таким чином, передумовою здійснення політики демпінгу є менш гостра конкуренція на внутрішньому (національному) ринку, ніж на закордонному .

Продаж товарів за високими цінами на внутрішньому ринку з обмеженою конкуренцією та за низькими цінами на закордонному конкурентному ринку буде залишатись вигідним доти, доки транспортні витрати та торгові обмеження (мита) не призведуть до зниження доходів від продажів за кордоном настільки, що продавець буде змушений підвищити експортні ціни.

Демпінг забезпечує виграш передусім фірмі-експортеру, яка отримує можливість збільшити свою частку на закордонному ринку, компенсуючи витрати, пов'язані з ціновою конкуренцією, за рахунок внутрішнього ринку. Загальний обсяг продажів збільшується, і завдяки цьому фірма може отримувати додатковий прибуток.

Ставлення споживачів товару в країні-імпортері до іноземного демпінгу неоднозначне. Якщо продаж товару за низькими цінами має регулярний характер, то споживачі можуть виграти, купуючи такий товар. У той же час, якщо частка іноземного постачальника на ринку помітно збільшиться та інші постачальники будуть витіснені з ринку, іноземна фірма забезпечить собі монопольний контроль над закордонним ринком.

Як видно, необхідними умовами для здійснення демпінгу є:

- різниці в еластичності попиту на товар у країнах — попит усередині країни повинен бути менш еластичним за ціною, ніж за кордоном;
- ситуація недосконалої конкуренції, що дозволяла б виробнику встановлювати і диктувати ціни;
- сегментованість ринку, тобто здатність виробника відгородити внутрішній ринок, де він продає товар за високими цінами, від зовнішнього ринку, де він це робить по більш низьких цінах .

Еволюція інструментів регулювання міжнародної торгівлі обумовила появу різноманітних видів демпінгу, які різняться за методом дискримінації ціни, джерелами компенсації шкоди експортера, мотивами і термінами застосування

Рис 1. Види демпінгу[15]

За методами дискримінації світових цін демпінг поділяється на прямий, зворотний і валютний.

Прямий демпінг — це продаж товару однієї країни на ринку іншої країни за вартістю меншою, ніж нормальна вартість цього товару. При цьому згідно із ст. VI ГАТТ слід вважати, що товар потрапляє на ринок імпортуючої країни за вартістю, меншою за нормальну, якщо ціна товару, що експортується з однієї країни в іншу: нижча за порівнянну ціну при звичайному ході торгівлі на аналогічний товар, призначеного для споживання в експортуючій країні; або нижча за вартість виробництва товару в країні походження, до якої додані помірні додаткові витрати на продаж і прибуток[17].

Зворотний демпінг — закупівля (скупівля) іноземними покупцями (імпортерами) товару за цінами вищими, ніж можуть заплатити внутрішні покупці.

Валютний демпінг — продаж на зовнішньому ринку товару за заниженою ціною внаслідок значнішого падіння курсу національної валюти, ніж зменшення її купівельної спроможності всередині країни. Купуючи товари, сировину, комплектуючі або товари за низькими внутрішніми цінами, експортери реалізують їх на

міжнародних ринках за демпінговими цінами, але за твердішу валюту, обмінюючи згодом останню на знецінену національну валюту та отримуючи внаслідок цього курсовий прибуток.

Демпінг може здійснюватися як за рахунок фірми-експортера, так і за підтримки держави, тобто шляхом субсидування (прямого чи опосередкованого) експортних поставок. Але в будь-якому разі втрата частини прибутку у зв'язку з продажем за заниженими цінами повинна бути скомпенсована. Таке відшкодування можливе за рахунок завищення цін на інші товари фірми або на ці ж товари, але на інших ринках, в т.ч. внутрішньому. За такої ситуації демпінг називають самостійним. Якщо витрати від демпінгування компенсує не сама фірма, а держава, то демпінг називають субсидійним, тобто за рахунок державних експортних субсидій.

За мотивами і термінами застосування демпінг поділяється на спорадчий, хижацький та постійний.

Спорадчий демпінг – реалізація товару на закордонному ринку за цінами, нижчими за внутрішні або видатки виробництва, упродовж дуже короткого проміжку часу. Він вигідний споживачам, які мають можливість купувати товари за досить низькими цінами, хоча й обмежений період часу.

Хижацький демпінг – реалізація товарів на закордонних ринках за цінами, нижчими за видатки, з метою витіснення з ринку національних виробників. Хижацький демпінг є, як правило, самостійним, а реалізація стратегії захоплення зарубіжного ринку за допомогою низьких цін вимагає великих коштів, то він не може продовжуватися протягом тривалого періоду.

Постійний (стійкий) демпінг – реалізація товарів за цінами, нижчими за цінами, нижчими за внутрішні або видатки виробництва упродовж тривалого періоду[26].

Слід додати, що СОТ вважає демпінгом також таку торговельну практику експортерів, для якої не характерна суттєва різниця відповідних внутрішніх та зовнішніх цін, але її наслідки аналогічні "класичному" демпінгу. Так, згідно з додатком до ст. VI демпінг ділиться на декілька категорій, а саме:

Прихований демпінг він має місце тоді, коли імпортер реалізує товар дешевше, ніж придбав його в експортера, з яким він має тісні зв'язки, та дешевше порівняно з його ціною в краї-ні-експортері.

Непрямий демпінг, коли товар імпортується через третю країну, в якій його ціна не вважається демпінговою.

Вторинний демпінг у цьому випадку мова йде про експорт товару, при виробництві якого використані компоненти, імпортовані за демпінговими цінами.

Слід окремо підкреслити, що демпінг розглядається СОТ як суто економічне правопорушення, суть якого полягає у спільній реалізації іноземним виробником прямо чи опосередковано товару за ціною нижче нормальної вартості з метою заподіяння матеріальної шкоди національним виробникам аналогічних товарів. Зазначимо, що продаж товару дешевше за середні традиційні ціни, але дорожче його собівартості не вважається демпінгом за правилами СОТ[23]. Крім того, визнаючи право країни на антидемпінгові заходи, СОТ вимагає, щоб боротьба з демпінгом велася винятково шляхом застосування спеціального антидемпінгового мита, величина якого не повинна перевищувати різниці між нормальною та експортною ціною товару.

Антидемпінгові заходи, хоч і дозволені (не заборонені) ГАТТ, все ж обмежують торгівлю і водночас заперечують дух вільної торгівлі, так як захищають в країнах-імпорту менш ефективні галузі промисловості, які б мали зникнути при умові вільної конкуренції.

Для міжнародної торгівлі демпінг являється небезпечним так як дезорганізовує ринок тож може призводити до торговельних конфліктів і навіть воєн. Тому факт наявності демпінгу та шкода, якої він завдає національним товаровиробникам контролюються, як з боку міжнародних торгових організацій, так і безпосередньо державами через застосування антидемпінгових заходів (антидемпінгове мито).

Антидемпінгові мита— це мита, які застосовуються в рамках антидемпінгових заходів на тимчасових засадах і з дотриманням відповідних правил та процедур, і які спрямовані на усунення економічних наслідків демпінгу[23]. Вони збираються у додаток до звичайних мит.

Для застосування антидемпінгових заходів (у формі, передбаченій ст. VI п. 2 ГАТТ — антидемпінгові мита) необхідне дотримання трьох умов:

- наявність демпінгової різниці (маржі), тобто перевищення нормальної вартості над ціною, за якою експортується товар; демпінгова маржа розраховується у процентах від експортної ціни;

- наявність фактично доведеного матеріального збитку або загрози матеріального збитку галузі господарства країни-імпортера;
- існування причинно-наслідкового зв'язку між фактом продажу за демпінговими цінами та збитком[10].

Таблиця 1

Порівняльна характеристика антидемпінгового та звичайного мита

Критерії порівняльної оцінки	Звичайне мито	Антидемпінгове мито
Умови Застосування	При здійсненні перетину кордону	Необхідно провести розслідування
Наявність факту застосування	Застосовується при імпорті, експорті та транзиті	Потрібно довести факт демпінгу і те, що демпінгова маржа перевищує допустиму величину
Період застосування	Згідно із чинним законодавством	Діє визначений період часу (не більше п'яти років)

*Джерела [13,25]

Розмір антидемпінгового мита залежить від величини демпінгової маржі, яка зазвичай визначається як різниця між нормальною вартістю товару та його експортною ціною. Якщо аналогічний товар відсутній на внутрішньому ринку країни-експортера, а також у разі, коли на внутрішньому ринку країни-експортера виникла складна ситуація, наприклад у випадку низьких обсягів продажів (менше 5%), то для порівняння вибирається ціна аналогічного товару при звичайному ході торгівлі на ринку третьої країни або його «сконструйована ціна», під якою розуміється вартість виробництва товару в країні походження з додаванням в розумних межах розміру прибутку і витрат з продажу.

Антидемпінгове мито може бути тимчасовим, що встановлюється на період проведення антидемпінгової процедури, і постійним, визначеним і встановленим у результаті антидемпінгового розслідування .

Антидемпінгове розслідування - розслідування, що проводяться урядами країн-імпортерів з метою виявлення субсидування імпортованих товарів державою чи фірмою експортером для поставки їх на зовнішній ринок за демпінговими цінами. За

результатами розслідувань застосовуються антидемпінгові та компенсаційно-митні обмеження.

Антидемпінгове розслідування включає в себе такі стадії[19]:

1. Подання Міністерству економічного розвитку і торгівлі (далі Міністерство) скарги національним товаровиробником.
2. Порушення та проведення антидемпінгової процедури, в ході якої аналізується достатність наданих доказів для порушення розслідування.
3. Порушення антидемпінгового розслідування та опублікування відповідного повідомлення про це в друкованому органі Кабінету Міністрів України. Рішення про порушення антидемпінгового розслідування приймає Комісія за поданням Міністерства, як правило, в 30-денний строк з дня подання скарги
4. Подання та розгляд заяв про реєстрацію всіх зацікавлених в антидемпінговому розслідуванні сторін.
5. Проведення антидемпінгового розслідування, строк якого не повинен перевищувати 1 року з дня набрання чинності рішенням про його порушення. Цей строк може бути продовжений за рішенням Комісії, але не може бути більшим ніж 18 місяців.
6. Прийняття Комісією рішення про застосування попередніх антидемпінгових заходів, що має відбутися не раніше ніж через 60 днів і не пізніше ніж через дев'ять місяців після порушення відповідного антидемпінгового розслідування.
7. Припинення антидемпінгового розслідування без застосування або із застосуванням остаточних антидемпінгових заходів

Антидемпінгове законодавство кожної держави - члена СОТ повинне включати положення про можливість оскарження адміністративних дій і рішень у суді.

Для контролю за здійсненням антидемпінгових заходів Угодою про застосування ст. VI ГАТТ засновано Комітет СОТ з антидемпінгу. Суперечки з антидемпінгових заходів передаються на розгляд Ради СОТ з розв'язку торгових суперечок.

На практиці поширено декілька видів припинення демпінгової практики. Наприклад, у США та Японії встановлюється антидемпінгове мито у розмірі різниці

між демпінговою та нормальною цінами. У країнах ЄС антидемпінгове законодавство встановлює антидемпінгові мита у розмірі завданої шкоди. Угодами СОТ встановлюються певні правила, яких країни повинні дотримуватися при застосуванні заходів захисту від демпінгового імпорту, субсидованого імпорту чи зростання імпорту, який може завдати шкоди вітчизняному виробнику.

Що стосується протидії іноземному демпінгу, законодавче регулювання в даній сфері в Україні здійснюється на основі таких документів: - Статті VI ГАТТ/СОТ 1994 року; - Угоди про застосування Статті VI ГАТТ/СОТ 1994 року; - Закону України від 22.12.98 р. №330-XIV « Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту»; - Законів, якими вносилися відповідні зміни до Законів України «Про Єдиний митний тариф», «Про зовнішньоекономічну діяльність» та «Про систему оподаткування», з метою приведення їх у відповідність до міжнародних правил застосування антидемпінгових, компенсаційних та спеціальних заходів; Деякі дослідники називають сукупність даних документів «Антидемпінговим кодексом України» (АДК). З дня вступу України до СОТ до національної законодавчої бази з питань антидемпінгу були внесені зміни, які покликані привести норми українського антидемпінгового регулювання у відповідність міжнародним стандартам, встановленим системою ГАТТ/СОТ. Проаналізувавши весь АДК України, можна дійти до висновку, що він фактично дублює норми домовленостей ГАТТ/СОТ та дещо конкретизує їх, відповідно до національних особливостей економіки.

2. Аналіз здійснення антидемпінгового регулювання у сучасних ринкових умовах

Сьогодні проблема демпінгу та антидемпінгового регулювання постає перед Україною у двох вимірах: антидемпінгове переслідування українських експортерів та захист внутрішнього виробника від недобросовісної конкуренції з боку іноземних

компаній. На сучасному етапі обидва ці питання постають для України однаково гостро, що спричинене як загальними тенденціями глобалізації, так і значною лібералізацією торгівлі в рамках приєднання України у 2008 році до системи ГАТТ/СОТ[21].

Основним завданням держави при застосуванні демпінгу є насамперед захист своїх інтересів на міжнародному ринку, підтримка вітчизняних підприємств та створення передумов для розширення ринків збуту продукції, що виготовляється в державі. Тому демпінг не можна розглядати тільки як засіб недобросовісної конкуренції експортерів – це також засіб, який може і повинен, в окремих випадках, застосовуватись державою для реалізації своїх інтересів як повноправного учасника світової торгівлі, зокрема як метод стимулювання експорту. Але у більшості випадків небезпека демпінгу все ж викликана його спрямованістю на завоювання ринку шляхом витіснення з нього конкурентів з числа місцевих виробників, за рахунок низької ціни з подальшою монополізацією ринку і встановленням нової, значно вищої монопольної ціни. Це є негативним наслідком як для споживачів (низька ціна зазвичай змінюється вищою монопольною), так і держави-експортера (витрати, пов'язані з демпінговим експортом, у кінцевому випадку нестимуть платники податків держави-експортера), так і держави-імпортера .

Проаналізувавши історію світової антидемпінгової практики, можна помітити, що демпінг величезного поширення набував у кризові роки. Саме тоді, коли загострювалась проблема збуту на внутрішньому ринку, не в повному обсязі використовувались виробничі потужності та відповідно недоотримувались прибутки, експорт за демпінговими цінами допомагав підтримати внутрішні ціни на стабільному рівні.

У сучасних умовах слід очікувати подібного збільшення антидемпінгових розслідувань, що спостерігається. Протягом 2008 р. кількість антидемпінгових розслідувань зросла на 40 % (208 ініційованих справ) і більшість із них завершилась введенням антидемпінгового мита.

У розпал світової фінансово-економічної кризи, коли міжнародний товарообіг зменшується, уряди країн вдаються до захисних заходів своєї економіки, особливу увагу приділяючи антидемпінгу. Застосування країнами антидемпінгових заходів з протекціоністським характером в як нетарифних бар'єрів обмеження імпорту

та збільшення частки національного виробництва є одним з ефективних кроків виходу з кризових явищ певної галузі. Так, за даними Європейської Комісії, ЄС протягом 2009 р. ініціювало 15 антидемпінгових розслідувань, а за два перші місяці 2010 р. ініційовано ще три нові справи[6]. Започаткування діалогу Україна – ЄС з використання інструментів торговельного захисту, надання консультаційної допомоги українським виробникам, більш відверте інформування щодо намірів Комісії, а також перспектив проведення окремих антидемпінгових розслідувань і переглядів – усе це варто відзначити як зміну ставлення до української сторони з боку служб ЄК, до компетенції яких входять питання торговельного захисту.

Таблиця 2

Антидемпінгові заходи щодо імпорту товарів в Україну протягом 2005-2015 років

Країна-імпортер	Товар	Термін дії антидемпінгового мита
Туреччина	Побутова холодильна та морозильна техніка	З 03.2008 по 03.2013 р.
Корея	Полотно трикотажне ворсове (включаючи довговорсове полотно) та полотно махрове	З 07.2009 по 07.2014 р.
Китайська народна республіка	Лампи розжарювання електричні	З 11.2009 по 11.2014 р.
	Побутова холодильна та морозильна техніка	З 07.2009 по 07.2014 р.
	Вироби, виготовлені з чорних металів, без електричної ізоляції	З 07.2009 по 07.2014 р.
	Молочна кислота	З 08.2008 по 08.2013 р.
	Полотно трикотажне ворсове (включаючи довговорсове полотно) та полотно махрове	З 03.2008 по 03.2013 р.
	Шприци	З 10.2007 по 10.2012 р.
Італія, Бельгія, Фінляндія	Гвинтові компресорні установки	З 10.2005 по 10.2010 р.
Іспанія, Німеччина, Великобританія	Шприци	З 11.2009 по 11.2014 р.
Польща, Словаччина	Деревостружкові плити ламіновані (ДСП)	З 03.2005 по 03.2010 р.
Російська Федерація	Плити деревно-волокнисті (ДВП)	З 02.2010 по 02.2015 р.
	Листи азбестоцементні гофровані	З 05.2007 по 05.2012 р.

	Абразивні інструменти	з 03.2008 по 03.2013 р.
	Нітрат амонію (аміачна селітра)	з 06.2008 по 06.2013 р.
	Стрілкові переводи	з 11.2008 по 11.2013 р.

Джерело[15]

Дані третьої колонки таблиці 2 вказує на те, що після приєднання до СОТ Комісією було вжито: 4 остаточні антидемпінгові заходи (нітрат амонію з РФ, вироби, виготовлені з чорних металів з КНР, молочна кислота з КНР, полотно трикотажне ворсове з КНР і Кореї, та шприци); продовжено дію 3 антидемпінгових заходів (стрілкові переводи та плити деревно-волокнисті (ДВП)). У розпал світової фінансово-економічної кризи, коли міжнародний товарообіг зменшується, уряди країн вдаються до захисних заходів своєї економіки, особливу увагу приділяючи антидемпінгу. Застосування країнами антидемпінгових заходів з протекціоністським характером в як нетарифних бар'єрів обмеження імпорту та збільшення частки національного виробництва є одним з ефективних кроків виходу з кризових явищ певної галузі.

Для аналізу статистики розслідувань за торговельними партнерами скористаємося даними СОТ.

Таблиця 3

Кількість антидемпінгових розслідувань з боку України за учасниками за період
01.01.95 – 30.06.15 рр

Країна-експортер	Кількість розслідувань	Питома вага, %
Білорусь	7	19%
Бельгія	1	3%
Болгарія	1	3%
Китай	7	19%
Фінляндія	1	3%
Італія	1	3%
Німеччина	1	3%
Корея	1	3%
Польща	3	7%
Російська федерація	8	21%
Словаччина	1	3%

Іспанія	1	3%
Туреччина	2	4%
США	1	3%
Велика Британія	1	3%
Всього	37	100%

Джерело[15]

Згідно з наведеними даними у таблиці 3, можна зробити висновок, що Україна ініціює найбільше антидемпінгових розслідувань по відношенню до країн пострадянського простору – частка Росії як відповідача складає 21%, що в абсолютному вимірі складає 8 випадків розслідувань, частка Білорусі – 19% (7 випадків); а також по відношенню до Китаю (19% і 7 випадків). Загальна кількість відкритих Україною антидемпінгових розслідувань за період 1995 – 2015 роки становить 37. Що стосується структури антидемпінгових розслідувань проти українських товаровиробників за ініціаторами, то вона географічно більш широка, ніж аналогічна структура розслідувань, ініційованих Україною.

Таблиця 4

Кількість антидемпінгових розслідувань проти України за ініціаторами за період
01.01.95 – 30.06.15 рр.

Країна- імпортер	Кількість розслідувань	Питома вага, %
Аргентина	2	3%
Бразилія	1	2%
Канада	4	8%
Чилі	2	3%
Китай	1	2%
Колумбія	2	3%
Єгипет	1	2%
ЄС	13	20%
Індія	11	17%
Індонезія	2	3%
Латвія	1	2%
Литва	1	2%

Мексика	6	10%
Пакистан	1	2%
Перу	2	3%
Південна Африка	1	2%
Таїланд	2	3%
Туреччина	2	2%
США	7	11%
Венесуела	2	2%
Всього	65	100%

Джерело [15]

Як можна переконатися з наведених даних, найчастіше ініціатором антидемпінгових розслідувань проти українських виробників стають розвинені країни Європейського Союзу (20% усіх розслідувань), Індія (17%) та США (11%). На жаль, в офіційній статистиці СОТ щодо взаємодії країн з приводу антидемпінгових розслідувань відсутня інформація про загальну кількість розслідувань, ініційованих проти України Російською Федерацією, хоча такі випадки зафіксовані в органах статистики обох країн. Тому на даному етапі можна говорити лише про кількість діючих на даний момент розслідувань з боку Російської Федерації, згідно зі статистичною інформацією, яку надає Державний комітет статистики України.

Одна з головних причин ініціювання антидемпінгових розслідувань проти українських підприємств – низькі ціни на експортовану продукцію, оскільки її якість (собівартість) об'єктивно не дозволяє українським промисловцям продавати товар за високою ціною[7]. Проте, з іншого боку, у такий спосіб частина експортерів просто просувають свою продукцію на ринок. А це, у принципі, нормальна практика світової торгівлі.

Виходячи з раціональних міркувань, усім зрозуміла нереальність швидкого процесу практичної антидемпінгової адаптації відповідно до європейських норм і принципів. Необхідно не тільки переймати досвід антидемпінгового регулювання з-за кордону, але й поліпшувати свою базу та принципи діяльності з урахуванням сучасних українських реалій.

Україні необхідно брати безпосередню участь у формуванні системи торговельного захисту на правах повноцінного партнера СОТ. Факт, що чинних антидемпінгових

заходів проти нашої держави майже в два рази більше, ніж обмежень щодо імпорту на український ринок, повинен примусити Україну бути активною у питаннях захисту своїх національних інтересів. Тим більше, що демпінг проти якої країни завжди борються, в сучасних умовах світової кризи стає популярним і дієвим заходом виходу галузі з кризового стану.

Все вищенаведене дає можливість зробити висновок про те, що в останні десятиліття антидемпінг поступово стає одним з найдійовіших інструментів захисту внутрішнього ринку від несправедливої торговельної практики. Теорія вільної торгівлі в ГАТТ/СОТ не забороняє застосування спеціальних обмежуючих інструментів для захисту внутрішнього ринку від несправедливої торговельної практики. Тому необхідно відзначити, що антидемпінг являє собою законний інструмент захисту, що застосовується відповідно до правил і принципів ЄС і ГАТТ/СОТ.

Досить вражаючою є товарна структура розслідувань проти України.

Таблиця 5

Антидемпінгові розслідування проти українських товарів

Категорія товарів за ГС	Кількість розслідувань	Питома вага, %
I Живі тварини та продукти	1	1,5%
V Мінеральні продукти	1	1,5%
VI Продукція хімічної промисловості та суміжних галузей	13	20%
VII Смоли, пластмаси та вироби з них; каучук і гумові вироби	1	1,5%
XI Текстиль та вироби	1	1,5%
XV Недорогоцінні метали та вироби	48	74%
Всього	65	100%

Джерело[22]

Як бачимо з таблиці, найчастіше об'єктом антидемпінгових розслідувань стає український експорт недорогоцінних металів та виробів з них – 45 із 65 випадків розслідувань, що становить 74% (рис.3.3). На другому місці знаходиться українська продукція хімічної промисловості – 13 та 20% відповідно.

Серед галузей, проти яких найбільше було ініційовано антидемпінгових розслідувань та застосовано антидемпінгових заходів за 1995–2015 роки, лідирують металургійна та хімічна галузі. Відповідною є і структура антидемпінгових заходів.

Антидемпінгові заходи стосовно українських експортних товарів

Категорія товарів за ГС	Кількість заходів
V Мінеральні продукти	1
VI Продукція хімічної промисловості та суміжних галузей	9
VII Смоли, пластмаси та вироби з них; каучук і гумові вироби	1
XV Недорогоцінні метали та вироби	41
Всього	52

Джерело[22]

Як бачимо, із 52 застосованих антидемпінгових заходів 41 стосувався продукції металургії, а 9 – продукції хімічної промисловості. Беручи до увагу, що саме ці галузі є основними експортоорієнтованими в Україні, можна стверджувати, що така структура антидемпінгових заходів є загрозовою як для окремих виробників, так і для національної економічної безпеки в цілому. Отже, це свідчить про серйозні проблеми в експорті даних товарів, які в сучасних умовах антидемпінгових процесів, скоріше за все, зумовлені їх недостатньою захищеністю від недобросовісного та протекціоністського антидемпінгу. Від антидемпінгових заходів найбільше у світі потерпають дві галузі (металургійна та хімічна), де Україна має непогані результати як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

Україна як експортер продукції металургійної та хімічної галузей повинна закріплювати свої позиції на відповідних зовнішніх ринках, аби її не потіснила дешевша продукція з інших країн (Індія, Китай, Бразилія тощо). Щодо металургійної галузі, то за даними Мінекономіки України 20% металопродукції Україна поставляє на внутрішній ринок, а 80% – експортує[13]. Крім того, металургійні підприємства України за часи її незалежності значно скоротили асортимент своєї продукції, набагато зменшили виробництво високотехнологічної продукції, задля розширення експорту перейшли на збільшення виробництва напівфабрикатів, що потребують подальшого оброблення для отримання більш технологічної продукції. Для того, щоб вітчизняні металургійні підприємства

могли конкурувати на зовнішніх ринках, необхідно проводити кардинальну модернізацію галузі з підвищенням довготермінової конкурентоспроможності галузі, оскільки вдаватися до демпінгу українські металурги не зможуть через застарілі технології та обладнання підприємств, собівартість продукції яких значно вища, ніж на аналогічних сучасних іноземних виробництвах. Виведення з експлуатації застарілих потужностей, їх переоснащення, модернізація і реконструкція виробничих потужностей та розвиток сучасних технологій потребують значних фінансових витрат. Для таких кроків в Україні потрібні глибокі наукові дослідження, економічні розрахунки та джерела фінансування. А для зменшення або уникнення ініціювання антидемпінгових розслідувань проти української продукції на загальнодержавному рівні доцільно на науковій основі здійснювати прогнозування порушення антидемпінгових процедур проти вітчизняної продукції тих галузей, які найбільше потерпають від антидемпінгових заходів.

Антидемпінгові розслідування проти українських виробників основної експортної продукції викликані також низкою інших причин:

- відсутність внутрішнього ринку збуту і зростання експорту металургійної продукції, що спричинює протекціоністську реакцію з боку країн-імпортерів;
- відсутність відповідних розслідувань проти країн, що збуджують розслідування проти українських виробників;
- відсутність чіткої протекціоністської політики; відсутність досвіду і висококласних фахівців в області торгових суперечок;
- основна увага українських підприємств при збуті продукції на зниження ціни, а не на підвищення якості продукції.

Окрім того, слід мати на увазі, що антидемпінг проти України має здебільшого політичний характер. Якщо говорити про структуру антидемпінгових процесів, які сьогодні намагаються проти України порушити Росія, Європа, Америка, то потрібно підкреслити, що якщо ретельно розібратися в структурі ціни і собівартості, то ті країни, які збуджують антидемпінг, самі мають таку ж систему пільг і субсидій, як і Україна[22]. Дуже часто це призводить до встановлення політичної та економічної залежності між 34 державами, що в перспективі може створювати загрозу національній економічній безпеці. Окрім загрози безпеці, застосування

антидемпінгової практики проти національних товарів може мати низку наслідків, дослідження яких доцільно було б проводити на прикладі металургійної промисловості як базової галузі національної економіки України. На даному етапі це експорто-орієнтована галузь, яка забезпечує значну частку бюджетних надходжень і створює велику кількість робочих місць, обсяг експорту готової продукції якої складає понад 70% усього виробітку. Крім того, дві третини плаского металопрокату, який використовується на внутрішньому ринку, йдуть на трубопрокатні підприємства, переважний обсяг продукції яких, в свою чергу, також експортується[3].

Виходячи з раціональних міркувань, усім зрозуміла нереальність швидкого процесу практичної антидемпінгової адаптації відповідно до європейських норм і принципів. Необхідно не тільки переймати досвід антидемпінгового регулювання з-за кордону, але й поліпшувати свою базу та принципи діяльності з урахуванням сучасних українських реалій. Україні необхідно брати безпосередню участь у формуванні системи торговельного захисту на правах повноцінного партнера СОТ. Факт, що чинних антидемпінгових заходів проти нашої держави майже в два рази більше, ніж обмежень щодо імпорту на український ринок (29 проти 16), повинен примусити Україну бути активною у питаннях захисту своїх національних інтересів. Тим більше, що демпінг проти якого країни завжди борються, в сучасних умовах світової кризи стає популярним і дієвим заходом виходу галузі з кризового стану.

Шляхи підвищення ефективності антидемпінгового регулювання зовнішньої торгівлі в Україні

Головна увага у СОТ приділяється створенню ліберального та недискримінаційного режиму у міжнародній торгівлі. Україна, вступивши в торгову організацію, взяла на себе зобов'язання у сприянні власної національної програми лібералізації. Побудова особливо жорсткого захисту української економіки може означати відмову від лібералізації, послабить конкуренцію на власному ринку. Галузь, захищена антидемпінговим митом, захищена і від конкурентної боротьби, що не сприяє її розвитку та створенню конкурентоспроможної продукції.

Тому, в першу чергу, встановлення високого антидемпінгового мита, що спостерігається в Україні негативно впливає на процес лібералізації, через що антидемпінгове регулювання стає жорстким видом політики протекціонізму та практично втрачає свої першочергові цілі[16]. Так, серед чинних щодо імпорту в Україну 18 антидемпінгових заходів можна спостерігати такі високі розміри ставок антидемпінгового мита – 347,14 %, 196,38 % (шприци об'ємом 10 мл. походженням з КНР та Іспанії відповідно), 179,7 % (хутро штучне з Білорусії), 140 % (полотно трикотажне ворсове та махрове з КНР). Україні необхідно перейти від захисту господарських суб'єктів конкуренції до сприяння самої конкуренції, реалізувати свої конкурентні переваги на зовнішніх ринках та шукати власну нішу, якою реально може стати агропромисловий комплекс (в світлі останнього скасування квот щодо експорту зерна та експортного мита на окремі сільськогосподарські ку3 січня 1995 р. по грудень 2015 р. проти України було розпочато 65 антидемпінгових процедур та запроваджено 52 антидемпінгові заходи, при цьому ЄС займає лідируючі позиції: 20% (або 13 розслідувань) від усіх порушених проти України справ та 21,2% (або 11 обмежень) від усіх застосованих заходів. Слід полегшувати доступ українського експорту на європейський ринок, в першу чергу, шляхом поглиблення співробітництва з ЄС у напрямку інтеграції через пришвидшення створення умов для заключення договору «Про створення ЗВТ між Україною і ЄС», проведення переговорів щодо часткової лібералізації торгівлі у стратегічних галузях економіки та щодо лібералізації візового режиму. Адже ЄС все ж залишається одним з найбільших торговельних партнерів нашої держави. За даними Держкомстату, у 2015 р. до ЄС експортовано продукції на 37,4% більше порівняно з 2014 р., що становить 25,4% від загального експорту України у 2015 р. (13051,9 млн. дол. США), імпортовано – на 24 %, що становить 31,4% від загального імпорту України з ЄС (19101,2 млн. дол. США). Україну відносять до ряду нових активних користувачів антидемпінгових процедур (на рівні з КНР, Росією, Тайванем), що вказує на правильний вектор розвитку національної сфери антидемпінгового регулювання. Подальша розробка і вдосконалення всіх існуючих умов та стандартів щодо лібералізації торгового життя разом з паралельним антидемпінговим регулюванням сприятиме постійному підвищенню його ефективності застосування в Україні.

Метою активізації антидемпінгового регулювання в Україні має стати:

- реалізація принципів ГАТТ;
- запобігання вживанню антидемпінгових заходів до товарів, які вироблені в Україні;
- створення сприятливих умов для експорту;
- забезпечення конкуренції та зростання конкурентоспроможності;
- запобігання заподіяння шкоди національній промисловості;
- оперативний захист національних торгово-економічних інтересів України і водночас дотримання міжнародних зобов'язань внаслідок яких економіка культури це стає можливим) та транзитний потенціал.[10]

Антидемпінгові процеси ще досі неоднозначно та вороже сприймаються більшістю українських підприємств. Насправді, як стверджують спеціалісти, потік захисних заходів проти вітчизняних експортерів – цілком нормальна реакція світової економіки на збільшення частки українських товарів на ринку. Відповідно до характерних особливостей світового та національного господарства, можна виділити кілька основних причин, які дозволяють іноземним виробникам звинувачувати українські підприємства у демпінгу та спричиняють наявний стан речей щодо даного питання:

- 1) недостатньо високий імідж України як надійного торговельного партнера;
- 2) незнання українськими експортерами законодавства країн, які проводять розслідування, що не дозволяє їм кваліфіковано захищатися без залучення адвокатських контор;
- 3) відмова експортерів від участі в антидемпінгових розслідуваннях, як це часто відбувається, автоматично призводить до закриття ринків, оскільки розмір мита розраховується, як правило, на підставі матеріалів заявників;
- 4) не завжди вчасно приходить інформація про початок розслідування, особливо з країн Латинської Америки, де в Україні немає торгових представництв. В результаті національні виробники отримують інформацію про початок розслідувань з великим запізненням, і участь у ньому стає неможливим;
- 5) українська продукція об'єктивно не може продаватися за тією ж ціною, що і продукція економічно розвинених країн, таких як Японія або США;

б) численні субсидії - прямі і непрямі (нехай і легальні) - для експортних галузей економіки, наприклад, експеримент в гірничо-металургійному комплексі (ГМК); 7) "низькотехнологічний" характер експорту. Найчастіше, за історично сформованою тенденцією, у світі антидемпінгові процеси порушуються проти поставок чорних металів, хімічної продукції і пластмас .

8) зменшення собівартості на українських виробництвах найчастіше відбувається за рахунок використання дешевої, але кваліфікованої робочої сили, відсутності витрат на модернізацію, охорону довкілля та НДДКР, що виключає факт демпінгу. Проте дані факти, як правило, не враховуються в процесі розслідування, що призводить до завищення нормальної вартості товарів.

Для успішного ведення антидемпінгової справи відповідні органи мають бути забезпечені повнотою поданої інформації, в т.ч. бухгалтерської, про діяльність підприємства[26]. Відповідно висуваються вимоги до національних товаровиробників необхідно вдосконалювати маркетинг підприємства, створюючи команду фахівців, які б в офіційно визначені терміни опрацьовували, подавали всю необхідну інформацію, здійснювали моніторинг цін та аналіз попиту на українську продукцію на іноземних ринках з метою якнайшвидшого виявлення фактів демпінгу.

Організаційно-економічні заходи щодо розробки вдалого механізму національного антидемпінгового регулювання та антидемпінгової політики загалом є такими, які необхідно вирішувати та впроваджувати у комплексі з багатьма проблемами економіки.

Доцільно, в першу чергу, більш чітко визначити геоекономічні пріоритети, вибрати свої перспективні ніші і створити умови провадження бізнесу для вдосконалення зовнішньоторговельної політики України з урахуванням сучасних глобалізаційних та євроінтеграційних процесів. Це передбачає налагодження та активізацію двостороннього співробітництва у багатьох сферах економіки, насамперед металургійній та хімічній галузях, які є частими об'єктами антидемпінгових процедур.

Ефективною та визнаною світом вважається експортна політика, яка будується на якомога більшому ввезенні сировини для подальшої її переробки у високотехнологічні товари та, відповідно, їх вивозу. В Україні ж – навпаки вивозиться сировина, яка ще й виробляється з обмежених та недешевих енергоресурсів, в якій відчувають гостру потребу металургійні підприємства . Проти українського прокату

направлено 32% від усіх чинних антидемпінгових заходів як найбільш поширеного конструкційного матеріалу на ринках США, Мексики, Аргентини, Канади, Таїланду. [13]Тому в економіці України наявність значного потенціалу вітчизняних споживачів металу (в основному це підприємства машинобудування – авіаційного, автомобільного, гірничошахтного, нафтохімічного, суднобудування) зумовлюють важливість підвищення рівня внутрішнього споживання прокату.

Підвищена експортна діяльність за низькими цінами може бути реалізована на основі певних контрактів щодо купівлі сировини у країні-імпорту, переробки її та виготовлення подібного товару у країні-експорту, та продаж даного товару за нижчими цінами.

Пріоритетом антидемпінгової політики має стати підтримка науки як основи нової економічної моделі, підготовка висококваліфікованих фахівців у галузі антидемпінгового регулювання в рамках системи ГАТТ/СОТ, які б опанували досягнення зарубіжної і вітчизняної економічної науки й були здатні на практиці відстоювати національні, а не вузькогалузеві інтереси.

Участь Українського національного комітету Міжнародної торгової палати у реалізації антидемпінгової політики як одного з вагомих напрямів своєї діяльності повинна бути спрямована на підвищення авторитету України, інтенсифікацію та лібералізацію міжнародної торгівлі із відповідним зростанням вигоди для вітчизняних товаровиробників.

Отже, важливими напрямками антидемпінгової політики України мають стати:

- 1) захист національних економічних інтересів та підтримка національного товаровиробника на зовнішніх ринках;
- 2) вдосконалення механізму антидемпінгового регулювання;
- 3) протидія демпінговій експансії, контроль імпорту;
- 4) раціональне використання природного потенціалу країни;
- 5) стимулювання розвитку виробництва, конкуренції, імпорту високих технологій;
- 6) зменшення ролі та втручання держави через активізацію в антидемпінгових процедурах приватних компаній;
- 7) стимулювання експорту.[23]

В сучасних умовах недопущення застосування антидемпінгових заходів проти українського експорту є основною передумовою ефективною інтеграції України

у світову економіку та запорукою отримання кращих недискримінаційних умов доступу українських товарів та послуг на світові ринки, сприяння розвитку експорту і забезпечення достатнього ступеня захищеності вітчизняних виробників в умовах ринкової економіки. Безумовно, ні вступ України до СОТ, ні надання їй ринкового статусу не може гарантувати безпеку від наступних антидемпінгових розслідувань проти України, оскільки цей процес є досить складним і багатофакторним. Таки чином, кращий спосіб перемогти в антидемпінгових розслідуваннях - це виключити причини, які до них призводять.

Зокрема сьогодні у зовнішньоторговельних відносинах чітко простежується тенденція т. зв. асиметричного підходу, що полягає у вимозі країн-партнерів необмеженого імпорту української сировини (металобрухту, залізорудного концентрату і т.д.) за одночасного обмеження імпорту готової металопродукції, аж до повного закриття власних ринків. Створюється враження про те, що розвинені країни свідомо намагаються нав'язати Україні роль сировинного додатка. В даній ситуації подолання українським урядом такої асиметрії має бути пріоритетним у здійсненні експортно-імпортних відносин з іншими країнами.. Таким чином Україні перш за все слід зайняти жорстку позицію у своїй зовнішньоторговельній політиці і вимагати збільшення квот або навіть вільного доступу готової продукції на ринки Європи, Америки та Азії в заміну на їх доступ до української сировини. Звісно, тут існує ризик значних втрат, але саме тому необхідно, щоб застосування таких заходів відбувалося за всебічної співпраці експортерів та уряду. Лише за таких умов можна сподіватися на вигідне для України вирішення цього питання . На даному етапі уряд України намагається не допустити застосування антидемпінгових заходів проти українських експортерів за допомогою:

- 1) Прийняття відповідних законодавчих актів: Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України №774 від 29.01.16 "Про заходи щодо недопущення вжиття антидемпінгових заходів відповідними державними органами іноземних держав щодо експорту з України чорних металів", Указ Президента України "Про заходи щодо запобігання експорту товарів походженням з України за цінами, що можуть розглядатися як демпінгові, та врегулювання торгівельних спорів" тощо.

- 2) Надання інформаційної підтримки підприємствам, що відносяться до галузей з підвищеним ризиком застосування антидемпінгових заходів, зокрема чорної металургії та хімічної промисловості.
- 3) Проведення багатосторонніх переговорів щодо покращення режимів торгівлі з українськими експортерами .
- 4) Надання рекомендацій щодо використання послуг відомих юридичних фірм, що мають досвід у спеціальних справах при розв'язанні проблем, пов'язаних із застосуванням антидемпінгових заходів .

Окрім того, Україні слід знайти способи нормального, цивілізованого врегулювання подібних питань, які не будуть носити зустрічний характер. Порухення антидемпінгових розслідувань не повинно йти у відповідь на аналогічне розслідування країною-імпортером. Це створює несприятливий міжнародний імідж країни та може призвести до втрати ринку. Натомість оптимальним варіантом у такому випадку є законне доведення економічної недоцільності та неправомірності порушеного проти України розслідування . Крім спирання на урядову політику в питанні захисту від несправедливого антидемпінгу, власних зусиль на нижчому рівні мають докладати самі експортери або їх об'єднання. Зокрема, щоб не допустити антидемпінгових розслідувань при експорті українських товарів, експортеру слід спиратися на існуючу світову практику застосування заходів із захисту, яка в основному зводиться до наступних заходів:

1. При проведенні переговорів з іноземним контрагентом-імпортером про укладення довгострокового експортного контракту на поставку товарів у великих обсягах доцільно попередньо ознайомитися з антидемпінговим законодавством країни ввезення даного товару.
2. При здійсненні експортних операцій на постійній основі експортер повинен проводити розумну цінову політику. Не можна допускати застосування низьких цін, які можуть стати підставою для визнання демпінгу.
3. Важливим питанням є маркетинг, тобто вивчення експортером ринку імпортера у всій його сукупності: загальний обсяг імпорту даного товару в країні ввезення, наявність конкуренції, рівень потреби країни ввезення в даному товарі, конкурентоспроможні ціни (внутрішні та світові) та інше.

4. Якщо виникає загроза антидемпінгового розслідування, то експортеру бажано застосувати методи дипломатії, щоб на особистому рівні домовитися з конкурентами і вжити необхідних заходів з метою не допустити розслідування. Необхідно також використати авторитет і вплив імпортера, включаючи одержання від нього необхідної комерційної і правової інформації.

Однак, як вже було зазначено, лише індивідуальних спроб експортерів щодо запобігання антидемпінгової практики недостатньо. Саме тому необхідним є поєднання інтересів держави та національних товаровиробників та ефективна співпраця з ними. На перспективу, окрім вже виконаних заходів для запобігання подальших антидемпінгових розслідувань проти українських суб'єктів ЗЕД, необхідно здійснити ряд додаткові, найважливіші з яких:

- 1) координація комерційних та інших інтересів і зусиль великих торговців і споживачів українських експортних товарів в країнах-споживачах, організація системи лобіювання інтересів українських підприємств на макрорівні;
- 2) залучення крупних інвесторів з країн-споживачів основних експортних товарів, а саме металопродукції та хімії, до участі в проектах з модернізації та приватизації відповідних підприємств, сприяння просуванню вітчизняного капіталу на ринки країн-імпортерів;
- 3) удосконалення механізму кваліфікованого моніторингу та маркетингу на різних ринках збуту з метою вивчення місцевих конкурентів, відстеження процесів модернізації підприємств, запровадження нових потужностей, аналізу галузі та прогнозування обсягів виробництва, споживання, експорту і, отже, можливого імпорту, в т.ч. і з Україною;
- 4) узгодження зусиль національних виробників в організації постійної присутності їхніх торговельних представників на певних ринках збуту з залученням до цього можливостей державних інститутів по організації широких зв'язків з місцевими державними та недержавними структурами, проведення рекламних кампаній, симпозіумів, зустрічей тощо;
- 5) створення та практичне застосування системи державної підтримки стимулювання експорту (в т.ч. - створення системи страхування кредитів, цільове кредитування експорту, зниження транспортних тарифів, тощо);

б) застосування наукових методів прогнозування виникнення антидемпінгових процедур, що можливо прораховувати шляхом аналізу динаміки внутрішнього виробництва, попиту, споживання, експорту з урахуванням даних про потужності і номенклатуру продукції підприємств, розглядаючи все це у взаємозв'язку з прогнозами розвитку світової, регіональної та галузевої економіки.

Таким чином, для посилення захисту економічних інтересів вітчизняних виробників на зовнішньоторговельній арені ключовим є комплексне співробітництво держави і національного виробника. Зокрема від експортерів вимагається як найточніше дотримання чинних норм антидемпінгового законодавства, а основною особливістю державної політики має бути жорстка позиція захисту інтересів виробника-експортера та готовність до дипломатичного врегулювання питань антидемпінгу з огляду на його частий політичний характер. Окрім того, необхідною передумовою подальшого покращення умов українського експорту є підтримання державою курсу на світову інтеграцію.

ВИСНОВКИ

Отже, у результаті проведення дослідження сформульовано ряд висновків та запропоновані до реалізації рекомендації теоретико-методологічного та науково-практичного характеру, що дозволяють узагальнити, значно спростити та систематизувати проблему антидемпінгового регулювання.

Встановлено, що демпінг забезпечує виграш насамперед для фірми-продавця, яка набуває можливості збільшити свою частку на зовнішньому ринку, компенсуючи витрати, пов'язані з ціновою конкуренцією, за рахунок внутрішнього ринку. При цьому загальний обсяг продажу збільшується, завдяки чому фірма може навіть одержати додатковий прибуток.

Доведено, що продуценти товару в країні-імпортері завжди зазнають збитків від іноземного демпінгу. З одного боку, вони змушені відповідати зниженням цін, а з іншого – вони не мають можливості компенсувати втрати або поступитися своєю часткою на ринку. Незважаючи на те, що протягом деякого часу споживачі в країні-імпортері можуть скористатися перевагами купівлі товару за низькими цінами, надалі вони ризикують зазнати втрат внаслідок ймовірного підвищення цін через послаблення конкуренції на ринку. Всі ці несприятливі наслідки демпінгу пов'язані з порушенням конкурентного середовища на ринку країни-імпортера.

Аргументовано, що практика застосування антидемпінгових санкцій в Україні свідчить про те, що найчастіше антидемпінгове мито встановлюється на високому, фактично заборонному рівні, та стає одним з найжорстокіших протекціоністських заходів, спонукаючи іноземного постачальника або підвищувати ціну товару, або йти на добровільне обмеження експорту з метою збереження власних позицій на ринку країни-імпортера.

Якщо країна не має суттєвого впливу на світовий рівень цін на товар, то антидемпінгове мито на імпорт товару має подвійний ефект: підвищується ціна, яку сплачує споживач, і ціна, яку отримує виробник. Це завдає шкоди споживачеві товару, але дає зиск виробникові цього самого товару. У цьому разі антидемпінгове мито на імпорт виступає як податок на споживачів та як субсидія для виробників товару.

При подальшому розширенні економіко-правової основи антидемпінгової процедури в Україні слід мати на увазі, що лише в разі, коли наслідком демпінгу є

обмеження конкуренції й монополізація ринку, виникає негативний ефект – зниження ефективності функціонування економічної системи в цілому. Саме тому економіко-правові процедури антидемпінгового регулювання повинні здійснюватись в площині антимонопольного (антитрестовського) законодавства.

З метою захисту національного товаровиробника є доцільним проведення розслідувань виключно щодо імпорту в Україну. Проведення українською державою будь-яких розслідувань щодо власних експортерів призводить до обкладення митом їхньої продукції й тягне за собою більше негативних наслідків для національних економічних інтересів України, аніж наслідків позитивних.

Антидемпінговий інструмент є елементом торговельної політики, який впливає з правил СОТ і застосовується багатьма країнами для захисту національних виробників від нечесної іноземної конкуренції.

Торгові обмеження, що протидіють демпінгу, особливо хижацькому, поза всяким сумнівом корисні, тому що вони захищають внутрішні виробників від несумлінної іноземної конкуренції.

В умовах підвищення конкуренції на світових товарних ринках знання складних правил застосування антидемпінгових заходів надає змогу виробничим підприємствам, які зазнали певної шкоди від демпінгового імпорту, відстоювати свої інтереси в антидемпінговому розслідуванні, а експортерам – уникати застосування країнами-імпортерами антидемпінгових заходів щодо їх продукції.

Антидемпінгове законодавство активно використовується для регулювання зовнішньої торгівлі в практиці розвинутих капіталістичних країн. Коли необхідно захистити національний ринок від імпорту будь-якого товару чи національну промисловість від конкуренції з боку іноземних експортерів, або внутрішній ринок від поставок товарів з-за кордону, часто звертаються до такого засобу, як антидемпінгові мита. Здійснення антидемпінгових заходів відповідно до норм ГАТТ і відповідного національного законодавства є легальним засобом регулювання експорту та імпорту.

Країна може використовувати демпінг, якщо з будь-яких причин має дуже низькі витрати виробництва, чи може використовувати дешеві ресурси або дешеву робочу силу. Так світова спільнота звинувачує у постійному демпінгу Україну у зв'язку з низькими експортними цінами на метал. Для того, щоб стати на високий світовий рівень Україні треба орієнтуватись не на демпінговий продаж, який може

існувати тому, що ціни на метал складаються не прозоро, а на ефективність виробництва.

Наприкінці, доцільно зауважити, що демпінгову практику не слід розглядати як тільки негативний процес порушення конкурентного середовища зарубіжного ринку, тому що демпінгові процеси, що виникають між країнами світу є результатом розвитку як світового ринку в цілому так і торговельних відносин, які еволюціонують разом з інституціональною основою світової торговельної системи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гарасим Ю.Й. Трансформація галузевих пріоритетів українського експорту та її вплив на антидемпінгові обмеження щодо України / Ю.Й. Гарасим // Вісник Хмельницького національного університету. - 2012. - № 3. Том 1. – С. 228-232.
2. Заходи щодо товарів походженням із України на зовнішніх ринках [Електронний ресурс] / Інформація Міністерства економічного розвитку і торгівлі України за станом на 01.10.2011.— Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>
3. Гарасим Ю.Й. Сучасна антидемпінгова практика у світі, ЄС та Україні / Ю.Й.Гарасим // Зовнішня торгівля: право та економіка. – 2010. –№ 4 (45). – С.31-40.
4. Подкопаєв О. Антидемпінгові обмеження та схема процесу організації страхування їх виникнення / О. Подкопаєв // Збірник наукових праць кафедри економічного аналізу Тернопільського національного економічного університету “Економічний аналіз”. Випуск 2(18). – Тернопіль, 2008. - С. 127-131.
5. Митний кодекс України : за станом на 1 квітня 2016 р. // Кодекси України. – 2016. – №1. – С. 3-196.
6. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>.
7. Повідомлення про зупинення дії антидемпінгових заходів щодо імпорту в Україну нітрату амонію (аміачної селітри) походженням з Російської Федерації // Урядовий кур’єр. – 2010. – № 9. – 19 січ.
8. Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту: Закон України від 22.12.1998 р. № 330-XIV [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
9. Членство України у СОТ: нові можливості та виклики для бізнес- асоціацій / Серія «Школа професійної освіти для бізнес-асоціацій. Модуль G: бізнес-асоціації та СОТ» [Текст] / За заг. ред. Д.В.Ляпіна, Авт.: Ляпін Д.В., Мовчан В.М. та інші. - К.: Ін-т власності і свободи; LAT&K, 2014. - 104 с.

10. Міжнародні економічні відносини: Навчальний посібник / За ред. В.В. Козик, Л.А. Панкова, Н.Б. Даниленко. - К.: Знання, - 2014.- 406 с.
11. Угода про застосування Статті VI Генеральної угоди з тарифів та торгівлі 1994 року [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://ukrexport.gov.ua/ukr/zahist_vnutr_rinku/ukr/5633.html.
12. Генеральна угода з тарифів і торгівлі 1994 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=981_003.
13. Основні показники економічного та соціального розвитку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/article/info_boxes?art_id=38501&c
14. Захист внутрішнього ринку. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/control/uicpubiish/category/main?catjd=90070>.
15. Статистична інформація. Зовнішня торгівля України товарами з країнами ЄС [Електронний ресурс]. – Офіційний сайт Держкомстату України. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
16. Фомін І.С. Політика у сфері антидемпінгових та компенсаційних заходів / І.С. Фомін // Формування ринкових відносин в Україні. – 2010. – № 5. – С. 37 -12.
17. Подкопаев О. Антидемпінгові обмеження та схема процесу організації страхування їх виникнення / Збірник наукових праць кафедри економічного аналізу Тернопільського національного економічного університету “Економічний аналіз”. -2013. Вип. 2(18). -С. 127-131.
18. Чайковська В.В. Господарсько-правове регулювання антидемпінгових засобів в умовах набуття членства у ВТО / В.В.Чайковська // Економічна безпека держави: теорія і практика. – 2015. – № 4. – С.253–256.
19. Козьяков С., Коцюбинська І. Радники в антидемпінговому розслідуванні [Електронний ресурс] / С. Коз'яков, І. Коцюбинська. – Режим доступу: <http://www.agroprofi.com.ua/content/view/365/>
20. Обмежувальні заходи щодо товарів походженням з України на зовнішніх ринках [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/category/main?cat_id=3478

21. Інструменти торговельного захисту (захист внутрішнього ринку) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/category/main?cat_id=90070
22. Проблема антидемпінгових заходів проти української продукції за кордоном та захисту внутрішнього ринку України від недобросовісного імпорту. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.un.kiev.ua/esdp/disks/disk1/0102092ukr.htm>
23. Антидемпінгові процедури як механізм захисту вітчизняних виробників на ринку товарів і послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://viza.dp.ua/viza/ua/product_ua.cfm?Prid=10&psid=98
24. Капуш І. Організаційно-правові основи застосування антидемпінгових мит в Україні : дис... канд. юрид. наук: 12.09.14 / Одеська національна юридична академія. — О., 2014. — 203арк.
25. Осика С.Г., Пятницький В.Т., Оніщук О.В., Осика А.С., Штефанюк О.В. – Регулювання ринків товарів і послуг на засадах норм і принципів системи ГАТТ/СОТ. – К.: УАЗТ, 2013. – 336 с.
26. Кредісова А.І. Управління зовнішньоекономічною діяльністю: Навч.посібник: 2-ге вид., випр. і доп. / - К.: ВІРА-Р, 2014. 441с.
27. Нетудихата С.Л. Форми захисту українських товаровиробників на внутрішньому і зовнішньому ринках.– Вип. 33. – Ч.1. – К.: Київський університет. – 2012.- С. 212-215.